

NYILAS MISI KOLLÉGIUMA VII.

A Légy jó mindhalálig jelképes jelentésrétegei

Nyilas Misi történetében több kollégiumtörténeti vonásnak rejtettebb, jelképes jelentése is van. A regény értelmezői újabban rámutatnak például a kisdíák szenvedése és a Krisztus **szenvedéstörténete** közötti párhuzamra (mindkettőjük apja ács, sőt Móricz apja is az volt!), ami egyúttal **a költővé válás jelképes és gyötrelmes útját** is jelenti kollégiumi keretek között.

A regény első fejezetében bemutatott **udvari kút**, mint az élet forrása, a város címeréből is ismert **bárány** képét idézi az olvasó emlékezetébe: „... a hosszú cső mindig izgatta a fantáziáját, olyan volt ez, mint egy hanyatt fekvő anyabárány; vagy egy tucat csöcs van rajta, s ha a vizet húzzák, s valaki a cső nyílt végét befogja tenyerével, akkor ezeken a likakon magasra szökik a víz. A kisdíákok ráborulnak, s ezeken át szopják a vasas ízű vizet.” Nyilas Misi mindezt a hatalmas épület második emeleti magasából látja, s a látvány pontos leírása a bárányszerűen túl ez által még inkább jelképes értelmet nyer: „Lenézett az udvarra, mert ez sohasem mulasztotta el, hogy egy pillantást ne vessen a magasból a szédítő mélységbe.” De már a fentieket megelőző sorokban is feltűnik egy, a bárányhoz (mint Isten bárányához) kapcsolódó további jelkép, a **vér** motívuma. Méghozzá újra egy nagyon tárgyyszerű pontos megfigyelés eredményeként, hiszen a régi Debrecenben nemcsak a járdákat, hanem a nyitott folyosókat is valóban vérpiros téglákból rakták: „A tornác nagy, tágas, nyílt folyosó volt, vörös téglával volt kirakva a talp alatt, olyan bíborvörös téglával, amilyen sehol másutt nincsen, csak Debrecenben, ... ő mindig gyönyörködve, szinte csodálkozva nézett a folyosó tégláira, mitől ilyen vörösek, olyan sok a vérük?” A bárány és a hozzá társított vér és víz biblikus motívumok, amelyek háttérül szolgálnak Nyilas Misi szenvedésének történetéhez.

Nyilas Misi **íróvá válásának**, mint a regény háttértörténetének is megvannak a maga jelképes elemei. A kisdíák naponta elhalad Petőfi Sándornak a Kollégium fölépcsőházában felállított szobra előtt, amely biztonságot nyújt számára. Csodálattal bámulja a Kollégium sarkánál felállított elegáns Csokonai-szobrot is. A Kollégium szomszédságában lévő Harmathy-féle könyvkereskedésben szorongva veszi meg első saját könyvét, egy Csokonai-életrajzot, s az imádott poéta nyomdokaiba lépve, titokban azt tervezi, hogy egy véletlenül talált régi bőrkötéses könyvbe, a saját „Csittvári Króniká”-jába írja majd bele verseit. A Kollégium Oratóriumának karzatán azzal az áhítattal foglal helyet, hogy e teremben valaha Kossuth Lajos tartotta tüzes beszédeit. A Jókai által megálmodott, a protestáns gyökerű nemzeti ellenállást jelképező Csittvári Krónika, az iskolából kicsapott, szabad szellemű Csokonai, a forradalmár Petőfi és Kossuth inspirálják azt a 19. századi romantikus költőideált, amelynek jegyében a költői ambíciókat tápláló Nyilas Misi szellemi arca is formálódik.

A fentiken túl Nyilas Misi történetében mindkét **udvari csengő** hangja is meghatározó szerepet játszik, a regénynek ugyanis vissza-visszatérő eleme ezeknek a megszólalása. A regény elején még barátságos a hangjuk, de

miután elbizonytalanodik Misi sorsa, a hatodik fejezettől kezdve a csengők hangja is egyre riasztóbbá válik. Végül Csokonai sorsára utalva a kicsapás jelképe lesz: „Aztán tizenkettőt csengettek, s felszabadultan rohantak ki az iskolából.” (2. fejezet); „Rendes szokás volt, hogy este konviktus előtt nem gyújtottak lámpát, hanem beszélgettek úgy hat óráig, negyed hétkor szoktak csengetni a konviktusban az első csoportnak, s ők mindnyájan az elsőbe voltak beosztva.” (2. fejezet); „Meváltás volt, mikor csengették a kilenc órát. Egy perc alatt levetkezett, ... s egy pillanat múlva a takaró alatt volt.” (4. fejezet); „Ekkor felhallatszott a csengő hangja, amitől már régen félt Misi, s abbahagyták a beszédet, mentek vacsorázni.” (6. fejezet); „Akkor csengettek az udvaron, s a nagydiák feltette a kalapját, és kiment. Misi szerette volna még megkérdezni tőle, mi az a

Étkező terem a Konviktusban Móricz diákkorában.

Nyilas Misi még fel nem avatott harangja (2020).

politika, de már elment.” (8. fejezet); „A konviktusi csengő lármázott rá, és ő visszafutott a szobába.” (9. fejezet); „Csokonait is kicsapták az iskolából, még a harangot is meghúzták...” (11. fejezet); „Egyszerre csengetnek. Látja, hogy a kis csizmás pedellus... húzza a csengő láncát, s a harang végigsivít a kollégium falai között. (11. fejezet); „... e pillanatban felcsendül a csengő, és ő összereszt: a Csokonai csengője, amivel őt kiharangozzák a kollégiumból...” (12. fejezet).

Végül Móricz írásában még olyan egészen prózainak tűnő elemek is rejtett jelentést hordoznak, mint az **étkezés**. Csak a regény első felében esik szó a konviktusbeli ételekről, hol ebédről, hol vacsoráról: „Kár is lett volna a vacsoráért, mert jó étel volt, olyan, amit ő nagyon szeretett: Köleskása tejben, sok cukorral.” (1. fejezet); „Vacsorára juhtúrós galuska volt...” (2. fejezet); „Gulyásleves volt és tejbekása, jóízűen megette...” (3. fejezet); „Borsó volt virslivel.” (4. fejezet); „Húsleves volt meg valami derelye.” (5. fejezet); „Igen jó vacsora volt, juhtúrós galuska...” (6. fejezet).

Miután a hatodik fejezet végén kiderül, hogy elveszett a reskontó, s ezzel bizonytalanná válik Nyilas Misi sorsa, az író nem beszél többé étkezésekről. Mintha a kisdíák ettől kezdve egyszerűen elfeledkezne az evésről. Testi és lelki jólét így kapcsolódnak össze jelképesen a regény lapkain.